

Numerul II.

Oradea-mare 17/29 martie 1896.

Anul XXXII.

Fără credință

(Fine.)

Avea și dreptate sërmana femeie, căci Coșbuc ȳice fôrte nimerit in „Môrtea lui Fulger“ :

•De pică 'n codru o ramurea,
Ce-i pasă codrului de ea:
Ce-i pasă lumii de durerea mea !•

— Cătră dta am o deosebită simpatie, afară de aceea căli din altă țeră indepartată, curênd ne vom despărți fără revedere, de voești îli voi istorisi pe scurt, și in conturi generale cum mi-am perdut credința.

— Eram fôrte credinciosă, n'aș fi fost nici odată in stare să fac un paș, să se vêrșese o faptă, care n'ar fi fost compatibilă cu credința — ce prin creșcere și cultură mi-am format despre onestitate, iubire de neam și de aprópele meu. Aveam

CE SCRIE ÓRE?

o tãrie! o tãrie și statornicie in aceste principii, cã n'ar fi fost nimic in lume in stare să me detragă odată de la cuvêntul dat, nici chiar recunoșcința cã ar fi in detrimentul meu. Aveam in totdeauna in vedere numai interesul și urmãrile ce le-ar avê aceia cãrora le-am dat, cari contau pe el! iar nici odată al meu. Astfel ne invetă credința, astfel imi erã simțirea. Nu odată am fost crud inșelatã in aceste simțeminte de caracter și onestitate, dar totdeauna me mulțãmiam cu convingerea, c'am urmat corect conform simțemintului meu, și nu-mi bãteam capul cu nerecunoșința.

„Urmézã multe, și apoi nenumêrate episoade triste in viața mea, care m'ar fi putut lesne abate de la credința mea firmã, sêu m'ar fi fãcut să cred cã „n'am noroc“, ceea cu ce se mângãie mulți in viață pe care valurile vieții

le-au tras pré peste aşteptare in vârtejul lor desastros.

„Eu aveam credinţa că şi fără noroc poţi trăi, decă-ţi implineşti toate datoriile recunoscute ca atare, prin creştere creştinecă, simţeminte nobile, caracter firm, şi voinţă tare, cu care le poţi implini.

„Inse cu incetul imi periră multe din frumoşele mele idealuri, căroră urmară mari ne mai pomenite sbuciumări sufleteşti! dar cu puterea credinţei le trecui pe toate, căci imi mai remase o fiinţă pe care — aşá credeam, — mi-a fost lăsat-o Dđeu spre mângăerea mea.

„Erá buná — iubitoare, simţitoare, idei şi cugetări nobile, şi de o delicateţá faţă de mine, care me făcea să uit tot trecutul dureros şi să ved viitorul cu speranţele cele mai frumoşele. — Me rugam cu credinţa ca să mi-o ţie Dđeu spre mângăerea mea aşá de bună şi de nestricată şi mai departe, pe drumul vieţii lumii mari, pe care plecase.

„După un interval órecare, căpétai şcirea că e perdută fără speranţă de scăpare, in noeanul corupţiunii.

„Sbuciumările mele sufleteşti incepură cu o vehementă mai potenţată decât ori şi când, căci imi perdeam prin ea tot ce-mi erá mai scump, tot ce mai aveam in vieţá; căci imi concentrasem in fiinţa ei tot restul ce-mi mai rămăsese din idealurile vieţii mele! Aveam inse o speranţă de scăpare! aveam stélpul credinţei neclintite, la care alergam cu totă ardórea sufletului meu desperat, me rugam ore şi zile intregi cu lacrimi ferbinţi să nu-mi ieie şi pe acésta ultima mea speranţă ce-mi mai rămăsese; şi aveam firma credinţa că acésta rugăciune cu atáta pietate adâncá, va fi ascultată. — Dar n'avui mult de aşteptat, ci-mi căpétai trista convingere că e perdut — a trecut, de unde nu este întórcere.

„Am stat mută, nemişcată ore, — ba zile intregi, — şi când m'am deşteptat — m'am deşteptat fără credinţa cum sunt astăzi!

„Acésta şcirea a tras o dungă gróasă asupra celei mai mari părţi din vieţa mea. — Ce e drept, in inima mea e un gol, o pustietate imensă, unde nu vei aflá o oază verde, la care te-ai oprí cu plăcere spre recreare! dar trăesc! — trăesc cu convingerea că sunt numai un joc al întâmplărilor, după cum aduce ziua cu nóptea. Nu sperez nimicá, nu contez pe nimene; dar nici nu sunt supusá la nici o turbare sufletescă; căci imi lipseşce facultatea simţirii. Asta e vieţa adevăratá!

„Mai bine ar fi ca totă creşcerea şi educarea tinerimei să se facă pe base reale, factive, iar nu ca până acuma să se cultive simţeminte dđeeşti, care — sunt frumoşele şi nălţătoare, dar — pentru vieţá numai otrăvitoare pot fi“.

Stăteam mută faţă de acésta femeie nenorocită, şi bucuos m'aş fi incercat a o mângăia, ai reflectá la multe din espunerele ei, dar faţă cu serioşitatea şi convingerea adâncá cu care vorbiá, imi amuţiră toate obiectiunile pe limbă!

Ne întórsem cu incetul una lângá alta in vale la isvor, fără a vorbí un cuvânt.

In urmă am avut adese ocaşiunea a o vedé pe acésta nenorocită femeie, căreia sórtea vitregă i-a rápit toate simţemintele frumoşele. In societate erá petrecătoare, vióie, plină de spirit, numai ici coela íşi ivi câte un zimbít ironic pe buze, o espresie melancolică in ochi. Când me zări că o privesc, trecú un nor peste faţa ei, şi peste puţin părăsi locul acesta.

Eu eram mulţămită cu plecarea ei, căci me simţiam de tot reu când o vedeam aşá de vióie in societate, cunoscându-i pustietatea ce o pórtá in inima ei.

Iarás ziua de 16, — de şi nu ziua prea frumoşá de iunie din E... dar totuş o zi frumoşá de ierná in faur. — Mergând pe piaţa cea mare din capitalá — vr'o câteva sute de mile departe de E... — întélnese un conduct funebru, clopotele iarás trag ca şi 'n acea zi din iunie. Me amestec printre spectatori, şi de odatá imi suná la urechi un dialog ce se schimbá in apropierea mea.

— Spune-mi, dragá D... cum s'a întâmplat acésta tristá catastrofá? — erá un tiner de frumoşá speranţă pentru noi, şi de mare mângăiere pentru ai sei!

— Da veđi cum! ş-a perdut „credinţa“ in idealurile, in aspiraţiunile sale şi apoi simţul şi cunoşcínţa de datorie, şi astfel perdându-şi cumpétul, şi prin un saltus mortale ş-a rupt capul!

Ca un fulger imi veni amintirea la auđul „ş-a perdut credinţa“ amintirea acelei zile frumoşele din E... şi cu ea de acea fiinţă de compătímire şi admirare, care cu o inimă pustiiá are curajul să rátalescá in lume „fără credinţa“.

MĂRIORA Z. PETRESCU

S á ş ci Ń i.

*A ochilor ca nóptea desă
Mult pătimaşe întélnire,
Când fără de nádejde 'n lume
Inchégá tainic o iubire,*

*Acele inimiperate,
Ca valul furios in spume,
Să şciţi, să şciţi că 'ntotdeauna
Cu mórte se sféşese in lume.*

*Căci dec' a vieţii fericire
Sérmanilor nu le suride,
A ochilor lumină sfântă
O altă lume le deschide.*

ELENA DIN ARDEAL.

Cugetări.

Ţinta unui linguşitor e de a plăcé; aceea a amicului e de a fi util.

Sférşitul nu justificá mijlócele; nu ajunge cineva la bine prin reu.

Femeile, cu mici excepţiuni, iubesc adevărat şi sincer, unele din ambiţie, altele din vanitate şi altele din... prostie.

Indiferenţa e arma cea mai puternică cu care un bărbat póte să lupte cu o femeie. Fie sigur că femeia va rămáne invinsă.

Toate relele societăţii provin din aceea că femeile sunt iubite prea mult séu prea puţin.

Aprópe de fericire.

De Jean Rouvroy.

I

Paul Rostain avea în anul 1891 vârsta de 26 de ani. Erá un băiat frumos, inteligent, muncitor. Amabil, plăcut la vorbă. Intr'o di întâlnește la o amică bătrână a părinților lui, o fată tineră de o distincțiune remarcabilă și a cărei figură își impunea admirație: îndată o iubi. Există adorațiuni de acestea instantanee. În drama lui Shakespeare, când Julietta a văzut pe Romeo, a spus doicei sale: „Veți pe tinerul acesta; ei bine! nimenea altul decât el nu me va avea ca femeia lui!” Paul Rostain își dăse asemenea că nimene alta, decât această tineră fată pe care o întâlnește, nu va fi femeia sa.

Ea se numia Lucia Daudrade. Tatăl seu erá un negustor bogat. Până atunci, ea trăise într'un oraș industrial, dar o mătușe a sa o adusese la Paris, pentru câțva timp.

Ea iubi pe Paul Rostain. Cei doi tineri își mărturisiră amorul lor. Și cum aveau tot pentru a fi unul al altuia, părinții lor consimțiră ca această căsătorie dorită să se facă.

„Când faci proiecte, dice un proverb arab, nu uită nici odată de a-ți pune în gând și nenorocirea“. De astă dată nenorocirea arată destul de bine, că ea este un stăpân îngrozitor care a zdrobit mai dinainte visurile de fericire pe care le fuseseră ei. Tatăl Luciei se vădă de-odată incurcat în mai multe afaceri. Voise, afară de exploatațiunea sa industrială, să rișce un capital 6re-care în alte speculațiuni. În puțin timp, se ruina.

Nenorocitul abia își putu da socotela de această prăpastie. Când vădă că nu mai are nimic, disperarea sa fu imensă. Și nu numai că nu mai avea nimic, dar mai și datoră, și la această ruină erá să se mai adauge și dezonora: să fie falit.

Dl Daudrade erá ca împietrit când, într'o dimineață, cineva veni la el.

— Este un amic, dăse visitorul.

— Un amic? întrebă Daudrade, mai am încă?

Un om intră. Erá un bătrân. Daudrade îl recunoscu căci îl întâlnește adesea prin oraș, și auăise vorbindu-se de el. Se dicea că erá foarte bogat.

— Domnule, dăse bătrânul, nu vreau să ve țin mult. Voiu merge drept la scopul meu. Iubesc pe fata dtale. Da, eu, bătrân cum sânt, am fost sedus de această copilă, pe care am întâlnit-o de mai multe ori în drumul meu. Și o iubesc cu un amor care nu rezonază. Cu toate astea, am putut să me abțin. Dar astăzi o ocaziune mi se prezintă, și vreau să-ți spun această: „Cunosc ruina dtale; pot să te ridic; dă-mi mâna fiicei dtale, și-i fac zestre trei milioane, cu care te va pute scăpa“. Acesta este tot. Decă propunerea mea îți convine, înșciințeză-me. Sânt la dispoziția dtale.

— Dar, dăse Daudrade, fata mea este logodită!..

— Șciu; dar, îți repet, iubesc cu un amor care nu discută.

Erau flacări în privirea bătrânului. Totă viața de care erá animat, se concentrase în ea.

Se vedea că înăbușise mult timp amorul în inima lui, dar acum, de odată, izbucnise teribil, absolut.

Sânt pasiuni care nasc astfel, arđetóre și violente,

sub frunțile acoperite de păr alb: Hécla este un crater acoperit de zăpadă.

Cum dl Daudrade stătea fără să dică nimic, bătrânul se retrase.

Lucia intră în acest moment.

— Veți pe acest om care plécă acum, îi dăse tatăl seu; ei bine! a auăit nenorocirea care ne-a lovit, și-ți dă o parte din averea lui decă vrei să te măriți cu el.

Tinera fată îngălbeni.

— Dar, întrebă ea, nu sânt promisă lui Paul?

— Tocmai ce i-am spus, dăse dl Daudrade. Lucia remase visătoare un moment. Apoi, începă a suspină și lacrimile îi veniră în ochi. Apoi întrebă pe tatăl seu care erá întinderea ruinelor, care erau consecințele: voi să șcie tot.

Sera când, ca după obicei, Paul Rostain veni, Lucia îl chemă afară din salon.

— Am să-ți vorbesc, îi dăse ea.

Paul o urmă.

— Iată, reluă ea. Șcii că te iubesc, și șcii că trebuie să fiu a dtale. Îmi iau vorba înapoi. Nu mai îmi aparții. Sânt a tatălui meu. Este un om care me cumpără cu trei milioane, și această sumă îi trebuie tatălui meu ca să fie scăpat.

Paul cređu că Lucia e nebună, dar ea îi spuse toate amănuntele, și trebui să se întorcă la realitate.

— Ei bine! dăse tinera fată, nu răspunzi nici o vorbă. Am nevoie de curagiu, și mi se pare că me părăsești! Ore n'am dreptate să fac ceea ce am hotărît?

Paul tăcea mereu. I se părea că se înăbușese. În sfârșit, răspunse:

— Nu ai dreptate.

Acești doi nenorociți sacrificase o viață de fericire cu o simplitate eroică.

II

Nu mai vorbiau, o tăcere adâncă îi învăluia. Lucia se aședase pe aceeaș bancă pe care, de atâtea ori, venise să se așede cu logodnicul ei. Ascultă vocea amintirilor care cântau în inima sa; pieptul ei i se ridică într'un mod nervos, din când în când; se inecă.

Paul o privia.

Pasiunea sa i se urcă la creier, prin unde, întocmai ca vapórea unui vin care îmbetă.

Totul erá dar sfârșit! Acesta femeie pe care o iubise cu totă forța sufletului seu tiner, erá a altuia! Da, a altuia, acest păr frumos pe care de atâtea ori îl mângăiasse! ale altuia, aceste buze după care luase cu o singură mărturisire o singură mângăiere! ai altuia, acei ochi care îi dăduseră viață și ale căror priviri se opriseră așa de mult asupra lui! ai altuia... Cu totul a altuia această frumoasă fată! ai altuia amorul seu póte!

Pe ierburile ude de roua serei, Paul ingenuchiase. Apucă mâna ei într'ale sale. De odată, luă pe tinera fată în brațele sale, o strânse cu violență, și, înainte de a avea timpul să reziste, o atrase la sine și puse gura sa pe a ei, într'un sărut lung și dulce.

Apoi, se ridică, palid, cu capul în jos.

Lucia se ridicase și ea. Se cutremură. Erá tocmai ca unul din acele instrumente sonore, care vibreză încă chiar după ce mâna musicantului le-a părăsit. Se clătina, atunci Paul voi să o susție; dar dăse îngrozită:

— Oh! nu, Paul, nu! aș căde!...

Pusese în aceste vorbe totă curățenia sufletului seu. Paul simți câtă sinceritate naivă, câtă supremă

castitate erá in acéstă esclamațiune repede. Un profund respect născu in el. Înțelese suferința acestei copile; își duse că erá nobilă și mare de a ști să reziste, și iacrămi îi curseră din ochi, ghicind câtă confiență fără margini avea in el, pentru că îi mărturisii slăbiciunea sa.

— Lucie! duse el.

Ea se uită in ochii lui.

— Lucie, reluă el iar, voiu plecá . . .

Ea se uită mereu la el. Părul seu, in avéntul pasionat al lui Paul, se desfăcuse. Intinse mâna sa tinerului, dîcînd :

— Îți mulțumesc!

Paul luă mâna care i-o intindea, o strinse.

— Adio dar, Lucie! îngănă el incet.

— Paul, la revedere! duse ea.

Și fiind că tinerul își clătină capul cu un aer trist :

— Ne vom revedé, adăogă ea, când vom fi mai tari . . .

Suridea aprópe, nenorocita!

Dar după ce Paul se depărtă, după ce nu mai auđi pasul seu, tótă forța o părăsi; își întrebuintase tótă energiá.

Scóse un singur strigăt :

— Plecat!

Și cădú pe ierbă.

III

Când își reveni in fire, erá târđiu.

Tatăl seu vėđuse că erá cu Paul; nu voise să turbure întrevăderea celor doi tineri. Lucia reintră. Se urcă in camera sa, se aședă la feréstră, visă, plânse . . .

A doua đí, se duse la tatăl seu.

— Șcii, duse ea, e hotărít; me mărit cu bogatul domn de ieri diminéță.

Părea veselă, dar Daudrade înțelese mărirea sacrificiului ei; o strinse pe inima sa :

— Ah! sėrmana mea mititică, duse el, ți-am dat vieța, tu-mi dai onórea!

A doua đí, Lucia auđi că Paul plecase in Marsilia, de unde trebuia să se imbarce pentru Buenos-Ayres.

Doi ani trecură. In acest interval, nici odată cei doi tineri nu-ș scrisese. Dar amėndoi se simțiau uniți cu tótă despărțirea.

Intr'o diminéță, bărbatul Luciei muri intr'un mod subit. Fusese lovit de un atac sdrobitor. Tinera femeie erá scăpată : sacrificiul se sfērșise.

Indată, se informă de la părinții lui Paul Rostein, de locul unde se află fiul lor, și îi adresă aceste vorbe prin depeșă :

„Sunt liberă; vino de-ți ia pe femeia dtale“.

Primi acest respuns :

„Îți mulțumesc, me imbarchez pe primul vapor care plécă“.

Vai! nenorocitul n'a mai revenit! fatalitatea se infuriase contra lui, și erá scris ea, aprópe de a pune mâna pe fericire, să nu o ajungă nici odată. Nu a fost decăt un inecat in nenorocitul naufragiu al vaporului Etoile, — și acest inecat, este el! Femeia iubită care îl așteptă, pentru a se da cu totul lui, nici nu l'a mai vėđut cel puțin.

Cine caută nevéstă fără cusur, neinsurat rămăne.
(Proverb românesc.)

S o n e t .

Si dec'as fi perdut realitatea-avėndu-o
Vr'odată, aș trăi in visurile vremilor
Trecute; desmerdându-me 'n umbra serilor
Cu ele. Și așă vieța petrecėndu-o.

Dar ah! m'au înșelat de-apururea nădejđile
Și pas de pas o sórte crudă urmărindu-me,
De tóte-a mele dulci ilusii despoindu-me;
Remasu-mi-au in urmă numai decepțiunile.

De plâng acuma deci trecutul; eu in el deplâng
Ilusiile mele cari pe veci mi le-am perdut
Și nu realitatea lor, căci nu o am avut.

Realitatea decă-o perđi nu este tot perdut,
Căci amintirile-ți rămăne, a timpului trecut :
Dar totul pere când ilusiile ți se sting . . .

I. M. RITIȘOREAN.

Cernăuțul și suburbiile sale.

(Schiță topo-etnografică și istorică.)

(Urmare.)

Dară cu tóte că concursul s'a scris de atăta timp, comuna încă tot nu l'a incredințat acest post nimic-mėruia, din simpla cauză, că cei propuși is romăni. In 30 iulie 1895 st. n. au părăsit ședința trei consilieri liberali fanatici și astfel nefiind numărul recerut de față, ședința; devenind incompetentă de a formă concluse valide, a amănat acésta afacere pe altă-dată. După aprópe patru luni și anume in 21 novembre st. n. 1895 a fost pusă chestia acésta iarăș la ordinea đilei. De astă-dată a eșit consiliul liberal comunal din țifinele lezei și a ales in locul celor propuși pentru acest loc de autoritățile competente, pe un rutén isteț, ce-i par că din nașcere după calapodul lor. Acuma a mai ramas să decidă consiliul școlar al țerii in privința acésta.

Biserica sfântului Nicolai. Ea e zidită din lemn, inainte de anul 1748 de boerul Stroescu, Staroste din Cernăuți. Ea a fost reparată de doue ori : odată in 1779 ș-a doua óră in 1885. Acésta biserică, situată pe partea nórd-ostică a orașului — pe Kürschner-gasse — nu-i de fel spațiosă și in locul ei ar fi bine, decă s'ar zidi una mare și frumósă de pėtră, căci așă se cuvine ca să fie bisericile prin orașe.

Biserica sfintei Paraschive — lângă șoséua capitală — e zidită pe locul unei biserici vechi de lemn și anume; ea s'a inceput in anul 1844 pe spesele preotului Andrei Vasilovici, care erá paroc la biserică sfântului Nicolai, și s'a adus la capėt pe spesele fondului gr. or. in 1862. Ea-i de pėtră, frumósă și spațiosă.

Afară de acestea biserici se mai află in Cernăuți și una mică, zidită din pėtră pe spesele erarului judiciar la anul 1827. De atunci s'a reparat și acésta in 1890 și s'a sfințit in 1891. Ea-i in ugrada tribunalului penal.

La cimitir se află și o capeluță, in care sunt aședăți episcopii reposați ai Bucovinei: Dositeiu Ch rescul, Bendella, Blazevici și Morariu (Andrievici); n

Una, due, trei! . .

mai osămintele lui Hacman se află inmormântate în catedrală.

Alte biserici străine sînt: biserica romano-catolică, cea a iesuiților și a greco-catolicilor (a uniților) și cea evanghelică. Apoi mai este templul jidovesc, sinagoga cea mare și alte multe mai mici.

Școlile: Universitatea Franciso-Iosefină cu trei facultăți: cu cea teologică gr. or., cu cea juridică și cea filosofică. Ea s'a fundat în 1875. Facultatea medicală lipsește, dară a fost o deputație la Viena înainte de vr'o câțiva ani cu domnul profesor de universitate Voințchi în frunte, în calitatea sa de rector magnific, și Majestatea Sa a promis, că se va interesa de chestia înființării unei atari facultăți.

Gimnasiul german superior c. r. Acest gimnasiu e înființat în 1808. Are opt clase vechi și pe lângă acestea încă nouă clase paralele. El e inundat de străini, mai ales de fiii lui Israil. Mai toți profesorii is străini: germani, cehi, poloni. În anul școlar 1892/3 umblau la densusul: 98 Români, 100 Ruteni, 84 Poloni, 442 Germani.

Pedagogiul german. Aici se cresc — nu rîdeți — învățătorii români și ruteni, tot așa și învățătorii! Înaintea lui eră preparandia — cursul preparandial — zidită pe spesele fondului gr. or. în 1848. Mai târziu în 1852, a fost acesta preparandie modificată, iară în 1860 reorganizată. În anul 1870 s'a fundat în locul ei pedagogiul c. r. Cu densusul e împreună o școlă de esercițiu cu patru clase pentru copile și alta de patru clase pentru băeți, apoi mai sînt două clase — cursul preparator — unde se pregătesc copilele și una clasă de băeți pentru primirea în anul întele al pedagogiului. Pe lângă densusul mai este și școlă pentru împărțirea lucrului de mîna (Handarbeitskurs) și grădina pentru copiii cei mici (Kindergarten.) — La pedagogiu cu institutele alăturate, erau în anul 1894 profesori bucovineni 19, galițiani 10 și unul din Carintia, unul din Moravia, unul din Tirol și unul din Ardeal. După naționalitate erau: 10 Români, 5 germani, 8 Ruteni, 7 Poloni și trei Cehi.¹ Frecventarea acestei școli din partea românilor e de tot miserabilă.

Școlă reală superioară gr. or. Ea își are originea ei încă de pe la anul 1851. Pe timpul acela s'a înființat școlă reală inferioară de două clase ca o necesitate indispensabilă pentru țără, care eră împreună cu școlă capitală din Cernăuți. În urma rezoluțiunei împărătești din 6 faur 1862 s'a înființat o școlă reală gr. or. de trei clase cu salariile sistemisate pentru școlile reale de a treia categorie, iară prin alta Prea înaltă rezoluțiune din 4 septembrie 1862 s'a hotărît, ca guvernul țării să pășescă fără întârziere la activarea școlei reale superioare și la îndrumarea măsurilor de lipsă spre a câștiga candidați de profesură gr. or. și cărți potrivite școlastice în limba română.² În 1892/3 au umblat la școlă 20 Români, 35 Ruteni, 79 Poloni, 289 Germani (cu israiliții la un loc), deci încă odată nu rîdeți, că școlă-i greco-orientală și-i susținută pe spesele bisericeii și din averea vechilor domni și boeri români!..

Școlă secundară agronomică germană. Ea există cam de vr'o 25 de ani. În anul 1892/3 umblau la aceasta școlă: 5 Români, 6 Ruteni, 16 Poloni, 29 Germani. Stipendiști de ai țării erau în 1894: 5 și între ei nici un Român, ci 2 Ruteni, 2 germai și 1 Ungur!

Stipendiști de ai ministeriului de agricultură erau 4 Poloni și 1 Jidov. Profesori speciali au fost de la 1871 până acuma numai un Român și 3 auxiliari, apoi 3 Ruteni, 7 Germani, 6 Poloni, 8 Cehi și 3 Evrei.

Școlă poporală comunală de 6 clase, împreună cu cea superioară de 3 clase, pentru fete — în strada palatului țării. — La cea dintîiu de 6 clase umblau în anul 1894: 60 Românce, 182 Rutene, 782 Germane, 280 Polone, 3 Cehi, 2 Slovace. — La cealaltă școlă de 3 clase au umblat: 13 Române, 11 Rutene, 137 Germane, 38 Polone. — Conducătorea la școlile acestea de nouă clase e: dna Grillitsch, născută în Staremiasto (Galiția), pe lângă dēnsa mai sînt încă 28 de învățătorițe, 4 din ele is din Galiția, una-i din Ardeal, una-i din Rusia, 9 din ele nu știu unde s'au născut. — Din cele 28 is numai 4 Românce. — Școlă de 3 clase, s'a fundat în anul 1872, cea de 6 clase? — despre aceasta n'am putut află.

În aceeaș stradă se mai află o școlă de băeți cu 5 clase. Umblau: 7 Români, 140 Ruteni, 284 Germani 172 Poloni și 1 Ceh. — Cumcă să fie numai 7 Români aici, acesta pōte să credă numai cel cu cornițe. Sînt ei mai mulți, dară dă... Conducător: Kaminski, galițian (născ. în Latcowce). Învățători 8, din ei 2 galițieni; unul născut în România. Români sînt de toți: unul. — Anul fundărei: 1878.

În strada Ardealului sînt școli de câte 6 clase: una pentru fete, alta pentru băeți.

La cea de fete umblau: 49 Rom., 126 Rut., 327 Germ., 177 Pol., 2 maghiare. Conducătorea: Schreiber (polonă); învățătorite: 28; dintre ele sînt: 3 galițiene, iară de la 20 n'am aflat unde-s născute. Între celea 28 e o unică Româncă, și decă se întēplă să fie acesta bolnavă cu lunile, precum a fost acesta nu de mult, atunci vai de ei români săracii, atunci copilele lor nu știu mai nimic nici a cetii, nici a serie așa cum ar trebui să fie. Anul fundării: 1872.

La școlă de băeți au umblat: 75 Rom., 185 Rut., 358 Germ., 187 Pol., 9 Cehi, 2 maghiari. Director: Flasch (polon); învățătorii 11, între ei 2 Români, 3 Galițieni! Anul fundării: 1871.

Școlă confesională gr. or. de 4 clase în strada școlei. La ea au umblat: 227 Români, 135 Ruteni, 5 Germani; conducător: Litviniuc (român); învățători: 3 Români și 1 Rutén; slavizarea acestei școli face pași repeși. Ea-i fundată în 1784(?)

Școlă de 4 clase în strada gărei. La dēnsa umblau: 7 Rom., 92 Rut., 139 Germ., 104 Pol., 2 Cehi. — Conducător: Prodan (rutén); învățători: 1 Român, 1 Rutén, 1 Polon și 3 învățătorițe străine. Anul fundării: 1881.

Școlă evanghelică de 4 clase (privată). La dēnsa au umblat: 325 Germ., 2 Rom.(!), 9 Rut., 15 Poloni. — Rector: Derer (născut în Ungaria); învățători: 3 și 1 învățătoriiș. dintr'aceștia: 2 galițieni. — Ea-i fundată în 1853 și se află pe strada Alth.

Școlă israelită de 4 clase (privată) pe strada universității. Umblau: 640 Germ. (Evrei). Conducător: Baltinester; învățători: 7 și 3 învățătorițe. — Anul fundării: 1855.

(Va urmă.)

IÓN V. PAȘCAN.

¹ Veți: George Bogdan-Duică: în cartea mai sus numită. (Pag. 94.)

² Fōia societății pentru cultura și literatura română în Bucovina.

¹ Tōte datele privitoare la școlile poporale le-am luat din Schematismus der Bucoviner Volksschulen und Lehrer, herausgegeben von Demeter Isopescu, Czernowitz, 1894.

Nevroastenia.

Nevroastenie trebuie a înțelege o boală generală a sistemului nervos, datorită, se pare, slăbirii forței nervoase a centrilor nervoși, creierul și măduva spinării. Nevroastenia se arată prin turburări subiective numeroase, diferite și diferit asociate între ele.

Intre aceste numeroase turburări sunt unele a căror persistență și însemnătate caracterisă bine boala. Așa sunt greutate de cap, orecare iritațiune în șira spinării, turburări de digestiune, orecare slăbire a funcțiunilor creierului, orecare turburare a acestora, orecare slăbire în mișcări și insomnie.

Regretatul Charcot, cunoscut lumii prin descoperirile lui celebre în boalele sistemului nervos, consideră aceste turburări ca semne ale existenței sleiroi nervoase, ale nevroasteniei.

Având această scurtă idee despre nevroastenie, să vedem istoricul ei.

Descrierea bolii este modernă și se datorește unui american dl Beard; boala inse, după toate probabilitățile, este veche; ea nu este un reu special Americanilor, cum a creșut de Beard, ci se vede la toate popoarele.

Dl Beard a creșut că nevroastenia este o boală datorită funcționării peste măsură a sistemului nervos și ar fi a Americanilor în special, cari sunt cunoscuți prin stărcerea la care supun creierul lor pentru a pute să realizeze descoperiri, averi, etc.

Cumcă boala a existat din timpurile cele mai vechi, acesta se vede, pare-se, dintr'un pasagiu chiar în cartea lui Hippocrate, care a trăit cu 400 ani înainte de Christos.

Un alt celebru medic roman al timpurilor vechi, Galien, numia nevroastenia ipocondrie.

Vorba ipocondrie derivă de la ipocondr, adică părțile corpului de sub coște, acolo unde, în dreapta, este ficatul, iar în stânga splina.

Galien atribuia mare rol imbolnăvirei acestor organe în turburările nervoase; el dicea: ficatul, imbolnăvinduse, produce fiere neagră, care, intrând în sânge, merge de turbură creierul.

Acastă părere până astăzi, mai ales în popor, se conservă: se dice temperament bilios, adică temperament iute ca și bila, seu fierea.

Intre autorii moderni, dl Beard pentru întâia oară, după cum am șis, și apoi Charchot au stabilit tabloul simptomelor nevroasteniei.

Iată cauzele nevroasteniei: Acastă boală este comună, ea există în țările unde lupta pentru existență este deschisă, prin urmare unde se cere o activitate intensă a funcțiunilor nervilor, în special ale creierului și măduvei spinării.

Se vede des această boală în perioada de muncă a vieții, între 20—50 ani; afară de aceste limite de etate este foarte rară. Bărbații suferă mai des și mai mult decât femeile. Intre 828 persoane nevroastenice s'au constatat 604 bărbați și 224 femei.

Trei sunt factorii principali cari domină cauzele nevroasteniei: Ereditatea nevroso-artritică, ostenela cerebrală și pasiunile slăbitore, depressive.

Ereditatea nevroso-artritică predispupe pe individ, ba în unele casuri are atata putere că ea singură este în stare să facă să eclateze nevrositenia, fără ca să mai intervie altă cauză.

Altfel nevroastenia se poate desvolta și fără ereditate, numai prin ostenela creierului și cunoșcința

acestui fapt este de mare importanță, pentru că, așa fiind, nevroastenia ca și alcoolismul poate, în împrejurări favorabile, să devie punct de plecare, pe cale ereditară, al unei descendințe morbide și să creeze o ereditate morbidă nevropatică, adică imbolnăvire de nervi.

Ostenela creierului, escesul de lucru intelectual, este considerat, cu drept cuvânt, ca una din cauzele cele mai eficace ale nevroasteniei.

Intre 828 suferinși de nevroastenie, se numără 114 casuri datorite numai escesului de lucru intelectual.

Lucrătorii activi, artiștii, industriașii, tinerii cari prepară esamene grele, concursuri, plătesc un mare tribut acestei boale.

Din contră, ea se vede foarte rar între școlarii tineri, cari nu lucrăză cu inimă, cu voință. Charchot a șis, din acest punct de vedere: sleirea creierului se cauzăză prin sfoțările voinței, de care copiii școlari nu sunt capabili.

Pasiunile slăbitore, depressive, adică ostenela creierului în sfera acțiunilor creierului referitoare la afecțiuni, la espansiuni de inimă, cum se dice, constituie un factor puternic al nevroasteniei.

Doliuri, măhniri îndelungate, visuri de averi de tot felul, preocupățiuni ambițioase, amoruri nebune contrariate, remușcări ale conștiinței etc., sunt cauze puternice de nevroastenie.

O idee tristă, o frică persistentă de ori-ce, care turmentăză continuu creierul, jocă rolul unui corp străin care a pătruns în creier, pe care-l sgândără continuu, sleindu-i puterile. Frica, spaima șgudue creierul, în unele casuri așa, că nevroastenia poate să eclateze.

Escesele de tot felul, veghieriile îndelungate, în care se șcie creierul nici odată nu este scos din funcționare, chiar turmentată, sunt cauze serioase de nevroastenie.

Abusul de alcool, de tutun, de cafea, otrăvirea prin plumb, etc., pot une-ori jucă rol însemnat în eclatarea nevroasteniei, mai ales la cei ce au, în mod ereditar, inclinațiune la această boală. S'a vedut nevroastenia declarându-se după maladii grele: emoragii repetate, boale lungi de stomac și de mațe după care a urmat o slăbiciune însemnată.

S'a mai vedut nevroastenia urmând după influență, după lângore, după naștere, etc. Intr'o mulțime de casuri se asociăză, în mod diferit, aceste diferite cauze, pentru a face să eclateze cu putere mai mare seu mai mică nevroastenia.

A. S.

Cugetări.

Devotamentul omoră iubirea și o schimbă în prietenie.

*

Adeseaori când o cugetare făcută fuge, o căutam ca pe un chip prieten pierit în mulțime.

*

Ori-ce creator nu iubeșce și nu înțelege bine decât propria-i operă.

*

Rochiile cucónelor sunt stéguri de discordie.

*

Când pui capra să-ți păzescă varza, mori de fôme

POPORUL.

Inc'odată Ieșdanul.

Dl P. O. Bocca mi-a făcut primul onóra de a reflectá la articolul meu „O strigáturá neînțelesá“. Dsa me invinuește că am însemnat falș strigátura sulevatá și drept dovédá, spune că a auđit și dsa strigátura acésta și că a înțeles-o altcum. Las că sânt grozave imputárele dlui P. O. Bocca; dar când dsa me invinuește cu stravestirea unei strigáturi, numai pentru cuvântul că dsa a înțeles-o altcum...

Dar dl P. O. Bocca îmi va iertá, că țin de priosos a me apérá in contra articolului vesel semnat de dsa.

Dl Vasiliu Sala in „Ieșdanul“ confirmá páreerea mea, că in poesia poporalá trăiește o ființă, ce are numele de Ieșdan. Notez acésta cu bucurie.

Dar este puținá deosebire între párerile mele din „O strigáturá neînțelesá“ și între constatárele dlui Vasiliu Sala. Eu pe de o parte gândiam mai mult la descánțele, la legende ca la niște poesii ce sânt mai avute in elemente mitice. Pe de altá parte Ieșdanul descoperit de dl Vasiliu Sala, e fétul codrilor, e un haiduc care póte nici nu așa de mult a trăit intru adevér și care o să mai trăiescă peste vécuri dóră in cánțelele poporului. In butul acestei deosebiri, impregiurarea, că dl Vasiliu Sala a aflat urme despre Ieșdan, îmi dá curagiu să susțin din nou: că Ieșdanul de nu mai trăește încă, dar a trăit vre-odată in miturile poporului român.

Pân' acuma încă n'avem un studiu al nomenclaturei române — și am puté să șcim atât de multe interesante, când am avé la olaltá numele de persóne, de munți, păduri, câmpuri, riuri... Numiri mitologice și numiri de mare interes pentru trecutul nostru, își cer un anumit loc in nomenclatura geografiei nóstre și între numele persónelor. La tot pasul întélnești numiri ca: Pádurea ținelor. Dealul strigoilor, Dochia e nume atât de respândit la noi. De altcum e un lueru prea la înțeles, ca numirile persónelor să se amestece cu cele ale riurilor, munților și ale țeitáților unui popor.

Dupá aceste voiui fi dór indreptáit a presupune, că nu hoțul din codrii și munții Bihorului va fi fost întéiul, care să fi avut numele de Ieșdan.

Mai remâne acuma să espun ce m'a indemnát, ca să cerc pe Ieșdanul in lumea míturilor.

Intéia parte a cuvântului, silaba „ieș“ mi se pare a fi identică cu acel „is“, ce ocure atât de mult sub diferite forme — mai ales in ținuturi locuite de popóre nordice, in cuvinte, ce insémná apă, in nomenclatura riurilor.

Avem acésta silabá in slovenescul *izvor*, in *iaz*. Nemții numese apa Wasser, ghiața Eise, la unguri apa e numită *viz*.

Printre popórele nordice, dar mai cu sémná in locurile locuite cândva de goși, sânt o grámadá de fluvii, a căror numiri au susținut silaba *iz* mare parte chiar și până astáđi.

Isker, Istru, Nistru, Argiș, Bistrița, Vistula, Iser, Issel, Weser, Isar sânt márturii vii.

Un trib al germanilor vechi, ce erá stabilit pe lângá Riu de la Mainz spre nord până la gura rului

Issel, își trágea originea de la Isto, fiul lui Mammit-Isk, după cum îi mai place lui Grimm. Acești germani purtau numele de Istacwohni, Iskacwohni.

A doua parte, silaba „dan“ asemenea ocure in nomenclatura apelor.

In sanscrita vechie „whyndias“ avea semnificarea de apă, de aici a trecut la greci sub forma de *ιδάα*, la latini sub nuda. O altá formațiune a sanscritului whyndias se pare a fi *fons* al latinilor, care in urma influinței nordice a trecut la neolatini ca: fontaine, fântână.

Că „is“ și „dan“ e mai des acolo, unde a stat vreme mai lungá vre-un popor nordic. E de față acésta silabá in Tanaro, Danubius, chiar și in Dunáre, in Danaprus, Don, Doina. Rușii numesc „tundoe“ cám-purile acoperite pururea de nea și ghiața. Țeul apelor erá la romani Neptun, dumneđeul ungurilor e Isten, la germanii vechi țeitatea de frunte erá Wadan.

Cultul apei a fost totdeauna prea respândit in omenime. In India, acest légán al omenimei, Indul (Whyndias!) și Gange; sânt ținute drept riuri sante. In un anumit timp al anului, Benares e plin de lumea ce face un lung peregrinagiu, ca să se scalde in Ganges. In credințele poporului nostru, in ritul bisericeii apa are un rol de frunte. Românii pástréză și ađi și au pástrat in tóte vremurile cultul apei; de asemenea a fost respândit acest cult la popórele, ce au locuit inaintea románilor aceste locuri și cari au stat aici alátura cu románii; a fost respândit in deosebi la unguri, cari aduceau jertfe Dumneđeului lor in dumbráville de pe malurile riurilor.

Dupá aceste cred, că n'a fost de prisos să amintese și de Istacwohni, Isten, Wadan; de și la prima vedere tóte aceste ființe se véd că nu prea ar avé de a face cu cultul apei.

Dupá ce cultul apei a fost și este o parte integrantá a credințelor poporului nostru, după ce acest element al mitologiei nóstre a fost din vreme in vreme bine alimentat de culturile popórelor, cari au vinit in atingere cu poporul nostru — să fi fost óre peste puținá, ca un personagiu din mitologia lor să fi trecut in mitologia poporului nostru? Ori vre-o ființă din vieța lor de tóte țeilele a fost peste puținá să intre in miturile nóstre? așa ca Dochia bunáörá?

Inchieiu repełind: n'am voit să produc o argumentare sistematicá pe lângá hipotesa mea — de asta o am fost pus la loc deschis in rëndul trecut, — am ținut numai să-mi espun motivele, cari m'au indemnát s'o susțin.

ACSENTE LUCIAN BOLCAȘ.

Poesie poporalá.

— De pe Crișul-negru. —

Nu-l lásá Dómne ei-l bate,
Pe omul ce-i eu pecate;
Bate-l Dómne nu-l lásá,
Pe cel ce-ș lasá mándra;
Precum o-am lásat și eu
Și m'a bătut Dumneđeu.

IOSIF STANCA.

SALON.

Frică de măritiş.

Titlul acesta multora, foarte multora, le va păre necredut séu cel puțin neobișnuit, căci nu s'a mai auzit până acuma ca vr'o fată séu văduvă să se fi spăriat de măritiş. Ba gura obștei spune, că visul cel mai frumos al tuturor este să se potă mărită.

Cu toate aceste eu unul (și poate nime altul) îndrăznesc a dice că am cunoscut una (ce-i dreptul numai una.) care n'avea frică mai mare, decât când se gândia la mărită. Și fiind că ea de multe ori se frământă cu gândul acesta, (căci în privința acesta s'amenă și ea cu celelalte,) viața ei nu eră decât o nesfârșită luptă cu groza ce-i punea în vedere măritişul ei.

Și trebuie să recunosc, că temerea ei avea temeiul. Iată pentru ce? Dênsa șcica bine că nu-i frumoasă de loc, (care va să dică avea și o însușire pe care alte femei n'o prea cunosc,) că n'audé bine și că trecuse de doué-deci și patru de ani: prin urmare nu putea crede să deștepte în cineva amor. Dêcă ôre-cine totuș i-ar cere mâna, acela n'ar face asta decât numai pentru că-i bogată și are o zestre de cinci-deci de mii florini bani albi pentru dîl. Scurtă vorbă: șcica că nime n'are s'o ia de dragul ei, ci numai pentru parale. Asta o necăjiă grozav, căci astfel nu se putea aștepta decât la o viață foarte zdruncinată.

De multe ori dicea:

— Fata cea mai săracă e mai fericită decât mine; ea poate fi convinsă că nirele seu o iubeșce, — inse eu, dêcă m'aș mărită, n'aș puté crede nici odată, că bărbatul meu m'a luat din dragoste.

A une ori (numai a une ori) spunea:

— Dêcât un astfel de bărbat, care nu te iubeșce și care s'a insurat numai pentru ca să-și asigureze fiina vieții, — mai bine să nu te măriți nici odată și să te retragi la mănăstire.

Și totuș, ori cât de mult se 'ngrozia de măritiş, (fire femeiescă,) eră doritoare d'a vedé că ce fel de ômeni ar fi aceia, cari s'ar hotări a-i da numele. Și așteptă în toate dîlele peșitorul, hotărită d'a nu se lăsa păcălită prin vorbele lui de dragoste fășărită.

Prilegiul nu întârziă mult. Într'una din dîle s'a infășosat la casă un avocat. Bine primit de familie, acela a mai vinit de câteva ori și la doué săptămâni a cerut mâna domnișorei.

Tiner, cult, cu maniere distinse și cu o infășare simpatică, dênsul a făcut cea mai bună impresiune; degiaba se opintia fata să remănă rece și necredătoare, a fost silită a recunôșce că acesta nu-i ca ceilalți, (așă dic fetele totdauna,) acesta nu caută parale, vré s'o ia pentru că-i place. De ce să nu-i placă? Câte fete și mai urite s'au măritat!

Peșitorul dară n'a fost refusat. S'a ținut și logodna. Apoi a urmat un prânț mare, la care a luat parte totă familia.

La mésză noua părechia fireșce, a ședut lângă olaltă. Ambii erau foarte fericți. În firul convorbirii, mirele vorbi despre viitorul lor, pe care îl zugrăvi cu colori foarte vii. Ea îl ascultă cu plăcere, dar când el

scapă vorba despre averea ei, dênsa îngălbeni și după mésză îi inapoia inelul de credință, pentru cuvântul că s'a înșelat în el și acuma vede că vré s'o ia numai pentru parale.

Nu peste mult a vinit altul. (La fetele bogate vin peșitorii des.) Un procuror. Nota caracteristică a persoanei sale erau cele doué favorite lungi. Dar vorbiă hotărit. Spunea că nu vré parale. El ênsuș are o moșie frumoasă. Se 'nsoră numai din simpatie. Fată tineră nu-i trebuie. (Eră trecut de 50 de ani.) Partidă bună. Cu neputință d'a-l refușă. S'au logodit și logodiși au remas vr'o trei luni.

Atunci prefectul a dat un bal. Și procurorul a fost acolo și totă nôptea a făcut curte nevastei unui magistrat. Logodnica lui a auzit acêsta și — logodna s'a stricat.

A urmat un căpitan. Băiat frumos. Uniforma ca turnată pe el. Unde îl vedeau femeile, îl sorbiau cu ochii. Totă lumea se miră, că cum poate un astfel de om să se însore cu așă slufenie. Inse ce să faci? Zestrea are lipiciu. Nici el nu ascundea asta. Degiaba ar fi ascuns. Ori cine ar fi ghicit.

Fata, șcica și ea. Dar de asta dată nu se mai putea stăpâni S'a inamorat foc. (De! uniforma!) Și a dis că séu căpitanul séu mănăstirea.

Căpitanul (om practic,) vèdându-se cu piciorul în scărișă, a început a fi pretensiv. A cerut parale. (Îl strimtorau creditorii.) Fata i-ar fi dat. (Tot uniforma.) Inse mama s'a opus. A doua și căpitanul a plecat.

Apoi a vinit un poet. (Unde s'adună flămânții, trebuie să vie și-un poet.) I-a adresat niște ditirambe în foia locală, spunênd că este o flóre și el zefirul care vine să-i cânte versuri de laudă. A tipărit un exemplar pe hârtie-velin și i l'a trimis în plic.

A doua și a primit respunsul în prosă: „Flôrea mulțumeșce zefirului, cu părere de reu că nu este iubitore de musică și în deosebi de cântări de laudă!”

În cele din urmă, (când a vèdut că peșitorii nu mai vin,) s'a măritat după un comerciant, care avea o prăvălie mare și eră cunoscut ca om foarte bogat. Despre acela nu putea supune că se 'nsoră pentru parale; putea dar în dragă voie să-i dea mâna. A dis-o și el, că nu-i trebuie nimica, vré numai legătură familiară.

Ospêțul s'a ținut cu mare pompă și au luat parte lume multă. Veselia a fost ne mai pomenită; mirésa foarte fericită, că 'n sfêrșit ș-a găsit un om cinstit, care nu se căsătoreșce să ia zestre.

La o lună de dîle inse, marele comerciant a dat faliment, prăvălia s'a închis, (ce-a remas au mâncat advocații) și creditorii n'au căpêtat nimica.

De atunci el, retras în viața privată, trăeșce din zestrea nevastei, care de multe ori suspină că nu degiaba a avut ea — frică de măritiş.

IOSIF VULCAN.

Academia Română.

Sesiunea generală din 1896.

III

Legatul Agarici, despre care am raportat în nr. trecut că s'a primit, consistă din moșia Móra Grecilor din județul Vaslui, lăsată Academiei, pentru ca acêsta

să înființeze și să întrețină pe acea moșie o școală profesională cu internat pentru fii de țărani. Primirea s'a făcut după discuțiuni lungi, căci s'a ținut că Academia nu s'a înființat spre a îndeplini asemenea dispoziții testamentare. În urmă primirea s'a admis cu 13 voturi din 19 membri prezenți, fiind 6 abțineri. Apoi, în ședința de la 29 februarie (12 martie) s'a ales o comisiune pentru pregătirea punerii în aplicare a dispozițiilor legatului, în persoanele dlor N. Ionescu, Gr. G. Tocilescu și P. S. Aurelian.

Cestiunea Arilor. Tot în ședința aceea s'a primit propunerea secțiunii istorice d'a se publica în Anale lucrarea dlui Gr. C. Buțureanu, intitulată: „Cestiunea Arilor“.

A doua ședință publică s'a ținut la 1|13 martie. Cu asta ocaziune dl V. A. Urechia a dat cetire comunicării dsale: „Din literatura anilor 1806—1814“.

Traducerea lui Tit Liviu. În ședința de la 4|16 martie s'a cetit cererea dlui Ivan Cotov, fost profesor, de a i se da însărcinarea să continueze traducerea lui Tit Liviu de la cartea VII înainte, fiind că o probă de traducere făcută de dsa din acest autor a fost premiată de Societatea academică în 1877. Cererea s'a recomandat secțiunii literare spre cercetare.

Colectiunea de proverbe a dlui Forescu. În aceeaș ședință s'a cetit propunerea secțiunii literare de a nu se acordă dlui A. A. Forescu nici o remunerare pentru culegerea de proverbe, prezentată de dsa, după cum am anunțat în nr. trecut, fiind că lucrarea e lipsită de valoare. Academia a aprobat opiniunea secțiunii.

Premiul Cuza de 10.000 lei. În ședința de la 5|17 martie, dl Gr. G. Tocilescu a dat citire raportului comisiunii însărcinate a cercetă manuscriptul prezentat la concursul premiului Cuza de 10.000 lei, despre „Istoria Românilor de la Aurelian până la fundarea principatelor“, la care de vr'o doue-șeci de ani și mai bine de astă-dată s'a prezentat primul concurent. Durere, nici acesta n'a fost norocos. Raportul dlui Gr. G. Tocilescu conchide la neacordarea premiului. Concluziunile comisiunii punându-se la vot, s'au aprobat cu 19 voturi pentru și 2 contra.

Un nou subiect de concurs. În ședința de la 6|18 martie, secțiunea istorică a propus pentru premiul Al. I. Cuza (de 6000 lei) a se pune la concurs subiectul: „Istorie critică asupra chinezatelor și districtelor autonome românești din Transilvania, Ungaria și Banat, însoțite cu anexe de documente“. Dl Gr. G. Tocilescu a propus a se adaugă la titlul de mai sus al tesei și cuvintele: „Cu privire și la instituțiunea chinezilor din celelalte țări locuite de Români“. Academia a votat propunerea secțiunii istorice cu adausul dlui Gr. G. Tocilescu.

Concursul pentru Botanica Poporană. În ședința de la 7|19 martie s'a cetit raportul comisiunii însărcinate cu esaminarea manuscriptelor prezentate la concursul premiului Eliade-Rădulescu despre „Botanica poporană română“. Comisiunea conchide că nu pôte recomanda pentru premiare nici unul din manuscrisele prezentate la concurs. Conclusia raportului punându-se la vot, s'a primit cu 19 voturi pentru și 2 contra.

A treia ședință publică s'a ținut la 8|20 martie. Cu asta ocaziune dl B. P. Hașdău a dat citire comunicării sale intitulate: „Mileniul chinezatului românesc“; iar dl V. A. Urechia a citit comunicarea sa: „Documente dintre 1800—1812“.

Ilustrațiunile din nr. acesta.

Ce scrie ôre? Scrisôrea de mult așteptată în sfârșit a sosit. Chiar în ziua de Florii. O ține în mână, dar încă n'o deschide. Ū priveșce, ca cel ce a primit o comoră neprețuită. E prima scrisôre. De la el. Ôre ce scrie? Momentul acesta ni se înfățișeză prin tabloul lui T. Conti.

Una, doue, trei! Bătrânul are un cățeluș forte plăcut, pe care l'a invățat să aporțeze. De multe ori îl și pune să arate ce șcie, mai cu semă înainte nepoților sei. Ilustrațiunea represintă un astfel de moment. Bătrânul a pus pe nasul cănelui o bucată grasă, inse nu-i dă voie s'o imbuce până ce dânsul nu va comandă: Una, doue, trei! . . . Bătrânul ridică degetul și numeră, nepoții privesc cu plăcere și cățelușul așteptă momentul să pôtă imbucă.

LITERATURĂ ȘI ARTE.

Șciri literare și științifice. Dl G. I. Ionescu-Gion a publicat la București conferența sa ținută la Ateneu sub titlul „Marea frescă istorică a Ateneului Român“. — Dl I. L. Caragiale scrie la „Adevărul“ cronici literare, sub pseudonimul „Luca“. Tot dsa a tipărit acuma cartea „Culisele chestiei naționale“. — Dl T. Burada a obținut de la Societatea Geografică din București un ajutor de 500 lei, în scop de a călători în Galiția spre a studiă nomenclatura română a satelor de acolo, în număr de vr'o 24, cari, după afirmațiunea dsale, tôte ar avé numiri românești. — Dl dr. L. Fialla a dat la lumină în București o broșură: „Cunoștințe igienice poporale“ scriere luareată a dlui Hoerber, tradusă în româneșce. — *Librarul Benvenisti* din Craiova a început publicarea „Bibliotecei Noue“, cu 15 bani volumul. — *Dl Ciru Econom* a scos la lumină în București următoarele lucrări: „Resbunarea lui Anastase“ roman istoric; „Linda“ nuvelă; „Un jubileu literar“. — *Dl dr. N. Manolescu*, profesor universitar în București, a scos la lumină acolo o broșură intitulată „Bôlele transmissibile“, cu 28 figuri în text.

Dușmanii noștri. Cine-i ucigașul? Dl dr. Urechia, al cărui talent cu mult spirit e cunoscut din reposata revistă „Viéta“, ocupă sub aceste titluri broșura 46 a „Bibliotecei pentru toți“, din București, tratând în mod poporal știința bacteriologică. „Dușmanii noștri, scrie autorul în prefață, vor fi dați pe față în doue numere din „Biblioteca pentru toți“; în primul arătăm lectorului pe cei mai periculoși dintre inimicii noștri, precum și armele de care aceștia se servesc. În al doile ne rezervăm să arătăm, în detalin, relele pricinuite de dușmanii noștri, studiind în acelaș timp și mijlocele nôtstre de apărare contra acestora“. Lucrarea este din cele mai folositoare și mai atrăgătoare. Prețul unei broșuri 30 bani.

Esposiție artistică la Ateneul din București. În luna lui maiu se va deschide în Ateneul Român din București o esposiție a operelor artiștilor în vieță, pictură și sculptură. Lucrările destinate a figură în esposiție se vor primii cu începere de la 1—15 aprile.

Istoria împăratului Traian. A eșit fascicolul VI din „Istoria împăratului Traian și a contemporanilor sei“ de dr. Heinrich Francke, traducere autorisată, de Petru Broșteanu. Fascicolul acesta cuprinde: afacerile

interne ale imperiului roman și administrația de stat a lui Traian.

Un nou diar umoristic. Săptămâna Comică, diar umoristic ilustrat al lui Jiquide, s-a anunțat eșirea pe sâmbăta trecută la București.

TEATRU ȘI MUSICĂ.

Știri teatrale și musicale. Dl. D. Teleor, colaborator al nostru din București, a reușit la concursul Societății Presei cu piesa: „Aventurele unei sócre“ care a luat premiul, s'a jucat la Teatrul Național și se va tipări în fôia noastră. — *Dl. Titu Cerne*, profesor de muzică în Iași și directorul revistei musicale „Arta“ a început să tipărească un „Dicționar de muzică“.

O piesă nouă. Directorul revistei noastre, dl Iosif Vulcan, a presintat direcțiunii Teatrului Național din București o piesă nouă: „Gărgăunii Dragostei“ comedie originală într'un act, în care rolul prim are să fie ținut de dna Aristița Romanescu. Dl Iosif Vulcan mai are la Teatrul Național și o altă piesă: „Sóre cu plóie“, care a fost admisă de direcțiune. Amândouă se vor juca în stagiunea viitoare.

Serată musicală în Cernăuți. „Armonia“ societate pentru cultivarea și răspândirea muzicii naționale și bisericești în Bucovina, a arangiat mercuri în 13|25 martie 1896, în sala societății filarmonice, serată musicală sub conducerea dirigentului artistic a dlui profesor Anton Koller și cu concursul benevol al dlui A. Schlütter. Programa: I. Cântări bisericești: 1. G. Musicescu: Psalmul „Dumneđeule“, cor micst. 2. Eusebie Mandicevski: „Christos a inviat“, cor bărbătesc. II. Cântări lumești: 1. a) I. Raft: „Cavatina“, b) A. Simonetii: „Madrigal“, executate pe violină de dl A. Schlütter. 2. a) E. Mandicevski: „Serenadă“, b) E. Mandicevski: „Ardeleanca“, cântec popular aranjat de dl A. Koller, c) T. cav. de Flondor: „Aș vré să fiu regele Maiu“, coruri bărbătesci. 3. H. Vieuxtemps: „Fantasia apasionată“, executată pe violină de dl A. Schlütter. 4. a) Mendelsohn-Bartholdy, „Rēmas bun codrului“, b) Cântece populare aranjate de G. Musicescu: „Oșteanul“, „Gongazu“, „Ileana“, coruri micste. — Dl A. Schlütter a fost acompaniat pe clavier de dl A. Koller. Tóte piesele din programul de sus, s'au executat pentru prima óră.

Reuniunea română de cântări din Brașov s-a ținut adunarea generală în duminica trecută, sub presiul dlui G. Chelariu, secretar dl I. Murăroiu. S'a constatat, că Reuniunea are 130 membri, averea totală se urcă la 2737 fl. 31 cr. Dl G. Dima s'a proclamat membru onorar. Conducătorul convenirilor dl Nic. Bogdan.

BISERICĂ ȘI ȘCOLĂ.

Știri școlare. Dl Titus Pop din Rodna-vechiă în sâmbăta trecută, la 9|21 martie, a fost promovat la universitatea din Cluș la gradul de doctor în medicina universală; tinerul doctor face practică de jumătate de an în clinica dlui Purjesz, profesor de medicina internă. — *Dl Sever Mureșianu* a fost numit definitiv profesor de istoria artelor și estetică la școla de bele-arte din Iași.

Societatea „România Jună“ din Viena s-a constituit comitetul pe semestrul II în următorul mod: Președinte: stud. techn. Teofil Popovici; vicepreședinte: Drd. med. Victor Colceriu; secretar I: stud. med. Titu Pertia; secretar II: stud. techn. Cornel Horșia; cassar: stud. med. Mariu Sturza; controlor: stud. techn. Cornel Comanescu; bibliotecar: stud. techn. Eugen Muntean; econom: stud. forest. George Sērbu. Pentru comitet: Președinte: Teofil Popovici; secretar: Titu Pertia.]

Adunare învățătorească în Cohalm. Reuniunea învățătorilor români gr. or. din despărțământul Cohalmului își va ține adunarea generală la 31 marti v. (12 aprile n.) sub presiul dlui Nicolae D. Mircea, notar dl Ioan Bănuț. Invățătorii Ioan Ciucan, Ioan Buzete, Avram Niculescu și George Maican s'au înscris cu prelegeri practice și teoretice.

C E E N O U ?

Hymen. Dșóra Marióra Cobilaș, fiica dlui G. Cobilaș, prim comptabil comitatens în Lugoș, s'a logodit cu dl R. Hars forestier.

Știri personale. Dni dr. Dimitrie Florescu, protonotar în orașul Lugoș, va renunță la postul seu și dimpreună cu dl Axențiu Gaita vor deschide cancelărie advocațială în Făget. — *Dl V. Roman*, fiul regretatului Visarion Roman, a fost numit director al școlei practice de agricultură în România.

De la curtea României. Regele și regina vor plecă țilele acestea în străinătate, spre a petrece câteva săptămâni la Abbazia, după ce vor fi mers la Veneția. Plecarea regelui în străinătate a fost hotărâtă din cauza necesității ce simte să schimbe aerul și să se pôta odihni câtva timp. În ultima lună regele a suferit de o ușoră influență și de dureri nevralgice cari reclamă odihnă. — *Principele Ferdinand* și principesa Maria s'au mutat în palatul de véră de la Cotroceni; a doua duminică după Paști, Altețele Lor au să dea o mare serbare câmpenescă în parcul de la Cotroceni. Anul viitor principele Ferdinand și principesa Maria vor luă reședința la Iași. Palatul va fi gata în tómnă viitoare.

Asociațiunea meseriașilor români din Brașov a ținut adunarea sa generală în 3|15 martie sub presiul dlui Nic. Petra-Petrescu, care a deschis adunarea cu o cuvântare, prin care a constatat că Asociațiunea a făcut anul trecut un pas nainte. Secretarul dl Arseniu Vlaicu a raportat, că în anul trecut s'au aședat 90 de ucenici români la felurite meserii. Calfe s'au eliberat 56. Asociațiunea a plătit pentru învățăceii meseriași săraci tacse de școlă 200 fl., la 72 le-a împărțit îmbrăcăminte de iernă. Tóte spele se urcă la 1800 fl.

Eternisarea mileniului. În săptămâna trecută prim-ministrul Bánffy a prezentat dieței un proiect de lege pentru eternisarea mileniului. Acesta eternisare are să se facă prin niște monumente comemorative. Monumentul de frunte se va ridică în Budapeșta, aceasta va infătoșă trecutul istoric al națiunii maghiare. În șapte puncte ale țării, dintre cari unul va fi Tēmpa de la Brașov, se vor ridică colonne comemorative. În Budapeșta se va ridică și o statuă, care va infătoșă pe regele St. Stefan călare. Tot în Budapeșta se va înființă un mușeu al artelor frumoșe, pentru care Carol Pulszky a fost trimis să cumpere tablouri din străinătate. În

sferșit în țără se vor face 400 de școle populare nou; aceste mai cu sémă prin ținuturile nemaghiare. Pentru toate aceste ministrul a cerut să i se voteze 4.850.640 fl.

Moda. Primăvera ne salută cu primele sale rațe timide și cerul azurat ne invită deja la reverie. Iată câteva modeluri de pălării. Pălărie de paie cu pene diferite și ridicată la spate printr'o mare fundă. Acastă fundă este prinsă la mijloc printr'o bijuterie. Fôrte drăguță, acastă formă are avantajul de a lăsa cefa descoperită și de a permite astfel să se arate coafura. O altă pălărie de pae negre, ornată cu mult tul, așa dîs de ilusie, și de pene negre. Acastă formă este fôrte atrăgătoare. Pălărie de faiu fantezie, de formă Ludovic XV. fôrte redusă, dedesubtul borurilor este ornată cu o mică dantelă négră, iar pe d'asupra lor se află o corônă de violete cu frunzele lor; la stînga pălăriei sînt egrete spirale de panglică galbenă și dantelă négră. In fine pălăriile sînt în general voluminoase și fôrte încărcate, unele sînt niște adevărate parteruri înflorite; altele au proporții mai modeste și sînt frumoase și fôrte comode de purtat în toate circumstanțele.

Necrolog Iancu cav. de Zotta, mare proprietar în Bucovina, unul din bărbații de frunte ai Românilor de acolo, president al Societății politice „Concordia“ din Cernăuți, deputat dietal, membru fondator și onorar al mai multor societăți culturale etc. a încetat din viață la 9|21 martie la moșia sa Nouesulițe, în etate de 56 ani. Îl geșește familia și anume: Dr. Emanuil de Flondor, ca ginere; Modesta de Vasilco, ca soră; Eufrosina Br. Hormuzaki, ca sócră; Leon de Vasilco, Eudoxiu Br. Hormuzaki, ca cumnați; Octavian de Zotta, Sever de Zotta, ca fiș; Elena de Flondor, fiică. Inmormântarea s'a făcut la 10|22 martie la moșia Chiselcu, în mijlocul gelei generale, la care iau parte toți românii.

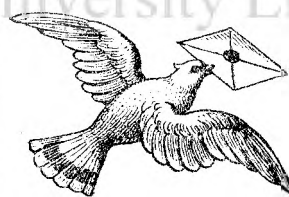
OGLINDA LUMEI.

De la curtea regelui Menelik. Tótă lumea își îndreptă privirile ađi spre Abissinia, unde a suferit o așa mare infrângere corpul de expedițiune italian. De odată se interesează toți de Abisinieni și găsesc că domnitorul lor Menelik, care a pus la gonă óstea generalului Baratieri, nu este numai așa un sêlbatic de desprețuit, ci este un adevărat principe investit cu toate puterile. Reședința regală a lui Menelik se chiamă Addis Abaa. Intreg orașul e locuit de ómeni ai curții, funcționari și servitori. Trupele împăratului (acest titlu îl pórta domnitorul Abisinienilor) sînt bine armate și echipate. Franța, Anglia și Italia le-au vîndut pușci. Italia, se înțelege, mai de mult. Când nu e bătaie, Menelik se scólă de diminéță și urmat de toți favoriții și slujbașii sei, trece prin stradele palatului. O umbrelă mare și roșie se pórta asupra capului seu și după acastă umbrelă de departe cunosc toți că se apropie domnitorul. După ce vizitează mai multe ateliere unde se reparază pușcile și unde se fac scule de aur, el se întorece iarăș la palat și își ia dejunul. După dejun Menelik dă audiențe și presidéază tribunalul. Celalalt timp îl folosește pentru recreare. Negrul Menelik este creștin și trăește în monogamie, adică are numai o soție. Dar acastă numai oficial, împărătesa Taitu e bêtănă și Menelik iubește doue Abisiniene tinere, care

stau în fruntea bucătăriei împărăteșci. Cronica scandalosă abisiniene spune că și împărătesa își rêsibună pentru necredința soțului ei. Menelik este cel mai civilizat din țera lui. În tabăra tui totdeauna se află o stațiune telegrafică; chiar și un telefon a trebuit să se facă. El este credincios tradițiilor strămoșilor sei și totodată condus de ideile cele mai moderne, setos după progres și cultură. Menelik e de 45 ani, fața lui e palidă încadrată de o barbă négră; dintre limbile europene vorbește rusește binișor, dar el iubește pe toți Europeenii și-i tratéază cu multă politeță.

Incoronarea țarului. În Rusia se fac mari pregătiri pentru încoronarea țarului, care se va face în vîra viitoare. La serbarea acesta imposantă vor lua parte reprezentanții tuturor curțiilor. Împăratul Chinei va fi reprezentat prin delegatul extraordinar Ling-Lung-Tsang. O telegramă din Petersburg spune, că vor lua parte: Olga, regina Greciei, marele principe de Hessa cu soția, marele principe de Mecklenburg-Schwerin, marele principe de Saxen-Weimar, principele de York și Maximilian moștenitorul bavarez. Capetele încoronate vor fi reprezentați prin următorii: principele prussian Henric, principele belgian Albert, principele de Connaught Artur, moștenitorul grecesc; mai departe, Ludovic moștenitorul din Monaco, fratele șahului persian, moștenitorul de tron român Ferdinand, moștenitorul danez și moștenitorii de Baden și Luxemburg. Vor mai merge prințul Montpensier cu soția și mamăsa, Luisa, infanta spaniolă și principii Louis Bonaparte și Bourbon Jaine.

Poșta redacțiunei.

Prima scrisoré ce duce poșta noastră nouă, este expresia de mulțumire, ce simțim vedînd grupându-se în giurul nostru un public din ce în ce mai stabil Vom ține cont de acest sprigin și vom stăruî ca „Familia“, cea mai vechie și singura foie literară ilustrată săptămânală română, să țină pași cu progresul cultural al publicului românesc.

In străini. Prea sec scrisă. Se vede că numai ai copiat faptul, fără să-i adaugi conturile artistice.

Arad. Aprópe fiecare din versurile trimise are câte o strofă doue bune, dar ca întreg nu merge.

Strada Poisor. Îți mulțumim. Trimite și în săptămâna viitoare.

Călindarul săptămânei.

Dumineca Florilor Ev dela Ioan. c. 13.

Diua sêpt.	Călindarul vechiu	Călind. nou	Sórele.
Duminecă 17	† Cuv. Alexia	29 Chiril	5 29 5 12
Luni 18	Păr. Chiril	30 Guido	5 27 6 13
Marți 19	Mart. Cris. și Darie	31 Amos	5 24 6 15
Mercuri 20	SS. ucîși în mân. Sava	1 April Hugo	5 22 6 16
Joi 21	† Joia mare	2 Joia verde	5 20 6 19
Vineri 22	(†) Vinerea patimilor	3 Richard	5 17 6 20
Sâmbătă 23	Cuv. Nicon	4 Ambrozia	5 15 6 22

A v i s.

Treiluniul ianuarie-martie se va încheia cu nr. 13.

Rugăm pe toți aceia a căror abonamente espiră, să binevoiescă a le înnoi de timpuriu.

Cei ce n'au plătit încă nici pentru trecut, sînt rugați a-și face datoria.

Ese dumineca. Abonament pe an 10 fl., pe 1/2 de an 5 fl., pe trei luni 2 fl. 70 cr. Pentru România pe an 25 lei.

Proprietar, redactor respunđător și editor: IOSIF VULCAN. (STRADA PRINCIPALĂ 375 A.)

Cu TIPARUL LUI IOSIF LÁNG ÎN ORADEA-MARE.